

Mirosław Karpiuk

WPiA UWM w Olsztynie
Poland

Ubezpieczenie społeczne rolników jako element bezpieczeństwa społecznego. Aspekty prawne / *Social insurance of farmers as an element of social security Legal aspects*

Summary

Social security is one of the areas of national security. Within this field, we can distinguish the social insurance of farmers, which covers farmers themselves, family members working with them and farmer's helpers. This insurance is to provide beneficiaries with a decent life, thus positively influencing their social status. Therefore, the importance of this type of insurance should be ascribed, being a type of measure to appreciate hard work in agriculture.

Key words: social security, social insurance of farmers.

WSTĘP

Bezpieczeństwo jest jedną z podstawowych potrzeb człowieka, która powinna być zaspokajana zarówno przez podmioty publiczne, jak i niepubliczne, a także przez samych zainteresowanych, w zakresie, w jakim są oni w stanie wyjść jej naprzeciw. Wśród wielu dziedzin bezpieczeństwa można wyróżnić także bezpieczeństwo społeczne, które ma charakter w znacznym stopniu usługowy. W jego ramach będą się m.in. mieścić różnorodne świadczenia realizowane na rzecz pojedynczych osób, rodzin, czy określonych grup (np. rolników). Zadania z zakresu bezpieczeństwa społecznego wymagają bardzo dużych nakładów finansowych, w związku z powyższym szczególna rola w ich finansowaniu została przypisana państwu i jego instytucjom, a także samorządowi terytorialnemu (choć w mniejszym zakresie).

Rolnictwo jako ważna gałąź gospodarki narodowej, a przy tym obszar w zdecydowanym stopniu deficytowy, musi w sposób ciągły korzystać ze wsparcia publicznego i rozwiązań pozwalających osobom pracującym w tym segmencie gospodarki godnie

żyć. To godne życie rolników i pracujących z nimi domowników oraz pomocników rolnika jest przedmiotem zainteresowania bezpieczeństwa społecznego.

ISTOTA BEZPIECZEŃSTWA, W TYM BEZPIECZEŃSTWA SPOŁECZNEGO

W polskiej przestrzeni prawnej bezpieczeństwo uzyskało wymiar normatywny. Jest ono pojęciem występującym w różnej konfiguracji, w szeregu aktach prawnych o zróżnicowanej randze. Pomimo, że bezpieczeństwo to instytucja prawna, to jednak nie doczekało się ono definicji legalnej, chociaż bywa, że wskazuje się na jego określone cechy. W związku z powyższym musi być ono oceniane każdorazowo w kontekście problematyki regulowanej przez dany akt prawny i według wytycznych zawartych w tym akcie.

Bezpieczeństwo jest tą instytucją, która ma chronić przed zagrożeniami (działania prewencyjne), ma reagować na zagrożenie, jeżeli takie nastąpiło (działania bieżące), ma usuwać skutki zagrożeń (działania następcze). Siły i środki uruchamiane w ramach bezpieczeństwa powinny być zatem skierowane na przeciwdziałanie zagrożeniu, w przypadku jego wystąpienia na likwidację źródła zagrożenia, ochronę obszaru nim objętego, a także na usunięcie powstałych w jego wyniku skutków. Działania takie muszą być podejmowane w celu jak najszybszego przywrócenia stanu wolnego od zagrożeń (mających znaczący, negatywny wpływ na poczucie bezpieczeństwa, jak i na samo bezpieczeństwo).

Bezpieczeństwo powinno być definiowane jako określony proces, którego celem jest zapewnienie stanu wolnego od zagrożeń, przy czym stan wolny od zagrożeń to stan idealny, zatem z punktu widzenia możliwości przewidywania, przeciwdziałania, a także reagowania nieosiągalny¹.

¹ M. Czuryk, *Właściwość Rady Ministrów oraz Prezesa Rady Ministrów w zakresie obronności, bezpieczeństwa i porządku publicznego*, (w:) M. Karpiuk (red.), *System Bezpieczeństwa Narodowego*, t. III, Olsztyn 2017, s. 9. W przedmiocie bezpieczeństwa zob. także: A. Hadzik, *Straż Graniczna – misja dla bezpieczeństwa*, (w:) S. Mazur, M. Ostrowska, M. Zawartka (red.), *Rola i zadania instytucji bezpieczeństwa wewnętrznego*, Katowice 2016, s. 312-313; M. Czuryk, K. Dunaj, M. Karpiuk, K. Prokop, *Bezpieczeństwo państwa. Zagadnienia prawne i administracyjne*, Olsztyn 2016, s. 17-19; M. Karpiuk, *Prawne podstawy bezpieczeństwa*, (w:) A. Żukowski, M. Hartliński, W.T. Modzelewski, J. Więclawski (red.), *Podstawowe kategorie bezpieczeństwa narodowego*, Olsztyn 2015, s. 64-70; M. Karpiuk, K. Prokop, P. Sobczyk, *Ograniczenie korzystania z wolności i praw człowieka i obywatela ze względu na bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny*, Siedlce 2017, s. 9-21; M. Karpiuk, *Bezpieczeństwo jako instytucja konstytucyjna. Zarys problematyki*, (w:) W. Gizicki (red.), *Wybrane problemy bezpieczeństwa globalnego po zimnej wojnie*, Lublin 2015, s. 11-19; M. Karpiuk, *Zadania i kompetencje zespolonej administracji rządowej w sferze bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Aspekty materialne i formalne*, Warszawa 2013, s. 77-89; W. Kitler, M. Czuryk, M. Karpiuk (red.), *Aspekty prawne bezpieczeństwa narodowego RP. Część ogólna*, Warszawa 2013, s. 11-45; M. Karpiuk, *Konstytucyjna właściwość Sejmu w zakresie bezpieczeństwa państwa*, „*Studia Iuridica Lublinensia*” 2017, Nr 4, s. 10; M. Karpiuk, *Ograniczenie wolności uewnętrznia wyznania ze względu na bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny*, „*Przeгляд Prawa Wyznaniowego*” 2017, t. 9, s. 10-17; M. Karpiuk, N. Szczęch, *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe*, (w:) M. Karpiuk (red.), *System Bezpieczeństwa Narodowego*, t. I, Olsztyn 2017, s. 13-40; M. Czuryk, *Prawne podstawy bezpieczeństwa narodowego*, (w:) J. Pawłowski (red.), *Podstawy bezpieczeństwa współczesnego państwa (podmiotu). Implikacje*, Warszawa 2015, s. 533-568; M. Karpiuk, *Miejsce samorządu terytorialnego w przestrzeni bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2014, s. 28-34; M. Karpiuk, *Wolność sumienia i wyznania a przestępstwa przeciwko tym wolnościom*, (w:) J. Nikołajew, P. Sobczyk, K. Walczuk (red.), *Wolność sumienia i religii a bezpieczeństwo i porządek publiczny*, Warszawa 2017, s. 49-53; M. Bożek, M. Karpiuk, J. Kostrubiec, *Zasady ustroju politycznego państwa*, Poznań 2012, s. 67-68.

Bezpieczeństwo, zwłaszcza w świecie, w którym dochodzi do coraz to nowych zagrożeń oraz intensyfikacji starych, ma niezwykle duże znaczenie, nie tylko z punktu widzenia normalnego funkcjonowania państwa, ale też społeczeństwa, które ma prawo domagać się zdecydowanych działań eliminujących zagrożenia. Bezpieczeństwo ma charakter wielowymiarowy, w związku z czym można je postrzegać przez pryzmat różnych kategorii. Można je ujmować również w kontekście narodowym oraz międzynarodowym, wówczas będziemy mieli do czynienia z bezpieczeństwem narodowym i bezpieczeństwem międzynarodowym. W sferze bezpieczeństwa narodowego można również wymienić inne kategorie bezpieczeństwa i wskazać ich cechy².

Już sam ustrojodawca bezpieczeństwo zalicza do podstawowych kategorii, ujętych w ramach ogólnych zasad ustroju politycznego państwa. Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości oraz nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli³. Zapewnienie bezpieczeństwa obywateli będzie zatem zasadą konstytucyjną, którą powinny respektować nie tylko organy władzy publicznej, ale też intensywnie i w sposób zdecydowany wdrażać ją do prowadzonej przez siebie polityki.

Wyrażone w art. 5 Konstytucji RP bezpieczeństwo obywateli i bliżej nieskonkretyzowany obowiązek państwa w tym zakresie odnosi się do ochrony przed różnego rodzaju zagrożeniami, także zagrożeniami natury społecznej. Jednym z instrumentów niwelujących, bądź łagodzących te zagrożenia są ubezpieczenia społeczne, a w przypadku rolników i pracujących z nimi domowników oraz pomocników rolnika taką rolę będzie pełniło ubezpieczenie społeczne rolników, które ustawodawca rozszerza również na inne osoby (domowników i pomocników rolnika), w tym na cudzoziemców.

Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw, wynikające z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie, m.in. dla jego bezpieczeństwa. W związku z powyższym bezpieczeństwo państwa może być postawione ponad ochronę wolności i praw jednostki, jeżeli nie da się osiągnąć tego bezpieczeństwa inaczej.

Istotą unormowania, które zostało zawarte w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, jest wyznaczenie granic ingerencji władzy publicznej w sferę wolności i praw konstytucyjnych jednostki (tzw. granic ograniczeń) poprzez ogólne określenie przesłanek,

² M. Karpiuk, N. Szczęch, *Bezpieczeństwo...*, s. 11.

³ Art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.), dalej Konstytucja RP. Obowiązujące przepisy prawne, które dotyczą ochrony przeciwpożarowej związane są z zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego (bezpieczeństwa obywateli), w związku z tym jednej z najistotniejszych wartości chronionych konstytucyjnie, co wynika z art. 5 Konstytucji RP. Wykładnia obowiązujących w tej materii przepisów prawa, jako mieszczącej się w granicach chronionego bezpieczeństwa publicznego, powinna być dokonywana w sposób zapewniający realizację wskazanych celów konstytucyjnych, wyrok WSA z dnia 20 grudnia 2016 r., II SA/OI 1010/16, LEX nr 2189334. Zapewnienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym przez właściwe organy administracji publicznej, czego wyraz stanowi m.in. zarządzanie organizacją ruchu, jest urzeczywistnieniem konstytucyjnej zasady ochrony życia, wyrażonej w Konstytucji RP, w art. 38, jak też nakazu zapewniania bezpieczeństwa obywateli, zagwarantowanego w Konstytucji RP, w art. Ze względu na swoją rangę, ochrona życia i bezpieczeństwa obywateli, również w aspekcie rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo na drogach, w sytuacjach kolizyjnych zdecydowanie przeważa nad interesem indywidualnym jednostki oraz jej prawem własności i prawem do swobodnego prowadzenia działalności gospodarczej, wyrok WSA z dnia 22 grudnia 2016 r., LEX nr 2189505.

których spełnienie jest niezbędne do wprowadzania ograniczeń konstytucyjnych praw i wolności jednostki. Przepis ten wskazuje na świadome działanie ustawodawcy⁴. W pierwszej kolejności należy podkreślić, że ingerencja musi być niezbędna. Niedopuszczalne jest więc ograniczanie praw i wolności w sytuacji, gdy taka niezbędność nie występuje. Ustawodawca nie może wprowadzać ograniczeń, w takich przypadkach, gdy jest to lepsze, łatwiejsze, doskonalsze czy też ułatwiające życie publiczne – musi to być konieczne. W związku z powyższym ustawodawca daje wyraz temu, że konieczność nie może stanowić podstawy do ułatwiania sobie życia przez władze publiczne, nie mogą one rekompensować swojej niewydolności przez nakładanie na jednostki zbędnych ciężarów. Należy również wskazać, że nie chodzi o konieczność w każdym przypadku, ale o konieczność wprowadzenia ograniczeń w demokratycznym państwie prawnym, co jest dodatkowym kryterium oceny konstytucyjności wprowadzanych ograniczeń. Ustrojodawca nawiązuje wyraźnie do klauzuli demokratycznego państwa prawnego⁵. Konieczność ograniczenia praw i wolności jednostki determinowana jest m.in. zapewnieniem bezpieczeństwa, przy czym punktem wyjścia dla klauzuli bezpieczeństwa jest racja stanu, a nie rzeczywiste odczucia społeczeństwa na ten temat⁶.

Bezpieczeństwo społeczne jest tą instytucją, której celem jest zabezpieczenie potrzeb społecznych na takim poziomie, aby członkowie tego społeczeństwa (jednostki, rodziny, określone grupy społeczne) miały zagwarantowany byt na odpowiednim poziomie, zarówno w trudnych sytuacjach życiowych, jak również w przypadku, gdy nabyli prawo do świadczeń stałych, niezwiązanych wprost z życiowymi trudnościami, ale np. z okresami składkowymi.

Bezpieczeństwo społeczne obejmuje różnorodne działania, których podstawowym celem jest przetrwanie, dobrobyt, a także zrównoważony rozwój społeczeństwa przez zapewnienie: wysokiej jakości życia obywateli, rodzin i osób wymagających szczególnej opieki, warunków bytowych, pracy, wypoczynku oraz dostępu do dóbr powszechnego użytku, jak również przeciwdziałanie bezrobociu, rozwarstwieniu społecznemu i konfliktom społecznym⁷.

WPŁYW UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO ROLNIKÓW NA BEZPIECZEŃSTWO SOCJALNE

Ubezpieczenie społeczne rolników zabezpiecza przed niepożądanymi sytuacjami życiowymi i tym samym stanowi barierę dla zagrożeń wpływających na pogarszanie się warunków bytowych. Pozwala na godne życie i pełnoprawne, na podobnych warunkach, uczestniczenie w życiu społecznym.

Zabezpieczenie wynikające z ubezpieczenia społecznego rolników nie odnosi się do całego społeczeństwa, a pewnych jego grup. Ustawodawca wyraźnie przewiduje, że ubezpieczenie społeczne rolników obejmuje rolników i pracujących z nimi domowników oraz pomocników rolnika, którzy spełniają następujące warunki: 1) posiadają

4 Wyrok WSA z dnia 24 października 2017 r., I SA/Wr 410/17, LEX nr 2406349.

5 B. Rakoczy, (w:) *Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, (w:) *Prawo ochrony środowiska. Komentarz*, LEX 2013.

6 K. Complak, (w:) M. Haczowska (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, LEX 2014.

7 W. Kitler, *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania. System*, Warszawa 2011, s. 167.

obywatelstwo polskie lub 2) są uprawnieni do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub są zwolnieni na podstawie przepisów szczególnych z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę⁸. Uprawnionym do wykonywania pracy na terytorium RP jest cudzoziemiec, który: 1) posiada status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej; 2) ma udzieloną ochronę uzupełniającą w Rzeczypospolitej Polskiej; 3) posiada zezwolenie na pobyt stały w Rzeczypospolitej Polskiej; 4) posiada zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej w Rzeczypospolitej Polskiej; 5) posiada zgodę na pobyt ze względów humanitarnych; 6) posiada zgodę na pobyt tolerowany w Rzeczypospolitej Polskiej; 7) korzysta z ochrony czasowej w Rzeczypospolitej Polskiej; 8) posiada ważne zaświadczenie uprawniające do wykonywania pracy na terytorium RP, wydane w przypadku niezafatwienia sprawy dotyczącej udzielenia ochrony międzynarodowej⁹; 9) jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej; 10) jest obywatelem państwa Europejskiego Obszaru Gospodarczego, nienależącego do Unii Europejskiej; 11) jest obywatelem państwa niebędącego stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, który może korzystać ze swobody przepływu osób na podstawie umowy zawartej przez to państwo z Unią Europejską i jej państwami członkowskimi. Katalog przytoczony powyżej nie jest zamknięty, ustawodawca uprawnia do wykonywania pracy w RP również inne osoby¹⁰.

Stwierdzić należy że podlegają ubezpieczeniu społecznemu rolników nie tylko obywatele polscy (rolnicy, pracujący z nimi domownicy oraz pomocnicy rolnika) ale też i uprawnieni cudzoziemcy (rolnicy, pracujący z nimi domownicy oraz pomocnicy rolnika), przy czym cudzoziemiec to każdy, kto nie posiada obywatelstwa polskiego¹¹, a obywatelstwo polskie nabywa się: 1) z mocy prawa; 2) przez nadanie obywatelstwa polskiego; 3) przez uznanie za obywatela polskiego; 4) przez przywrócenie obywatelstwa polskiego¹².

Podmioty realizujące ubezpieczenie społeczne rolników zostały wymienione w art. 2 u.u.s.r. Ubezpieczenie realizuje Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS),

8 Art. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 2336 ze zm.), dalej u.u.s.r.

9 W zaświadczeniu uprawniającym do wykonywania pracy na terytorium RP, wydanym w przypadku niezafatwienia sprawy dotyczącej udzielenia ochrony międzynarodowej, potwierdza się, że sprawa dotycząca udzielenia ochrony międzynarodowej nie została zakończona w terminie 6 miesięcy i opóźnienie nie nastąpiło z winy wnioskodawcy, a także wskazuje się imię (imiona) i nazwisko cudzoziemca uprawnionego do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1109 ze zm.).

10 Art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1265 ze zm.).

11 Art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 2094 ze zm.).

12 Art. 4 ustawy z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1829). Przepis ten zawiera wskazanie sposobów nabycia polskiego obywatelstwa, ograniczając się przy tym jedynie do ich wyliczenia, konkretne normatywne ujęcie powyższych sposobów pozostawiając dalszym przepisom ustawy. Może się więc wydawać, że walor tego uregulowania ma jedynie charakter porządkujący, jak też objaśniający. Tymczasem należy zauważyć, że przepis ten ma też w sobie treść i znaczenie normatywne (kształtujące), które polegają na ostrzygnięciu (choć wstępny, ogólny) – o możliwościach uzyskania polskiego obywatelstwa. Ustalenia co do sposobów nabycia tego obywatelstwa są określone w omawianym artykule wyczerpująco, co oznacza, że obywatelstwa polskiego nie można nabyć inaczej jak tylko w sposób przewidziany w tym artykule, jednak przy zastrzeżeniu, że konkretyzacja wymienionych sposobów nabycia obywatelstwa ujmowana jest w dalszych partiach regulacji ustawowej, J. Jagielski, *Obywatelstwo polskie. Komentarz do ustawy*, LEX 2016.

a Prezes KRUS jest centralnym organem administracji rządowej, podległym ministrowi właściwemu do spraw rozwoju wsi. Interesy ogółu ubezpieczonych i świadczeniobiorców, dotyczące ubezpieczenia i działalności KRUS reprezentuje Rada Ubezpieczenia Społecznego Rolników. W realizacji ubezpieczenia uczestniczą również organy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz inne podmioty. Ustawodawca zatem w art. 2 u.u.s.r. zawarł katalog podmiotów właściwych w sprawach bezpieczeństwa społecznego, które zajmują się sprawami ubezpieczenia społecznego rolników, jako obszaru tego bezpieczeństwa. Mamy zatem do czynienia z wyspecjalizowaną sferą bezpieczeństwa społecznego, jaką jest sfera ubezpieczeniowa obejmująca rolników i pracujących z nimi domowników oraz pomocników rolnika.

W katalogu z art. 2 u.u.s.r. szczególne miejsce jako wyspecjalizowany organ bezpieczeństwa społecznego zajmuje Prezes KRUS, który jest określony przez ustawodawcę jako centralny organ administracji rządowej, co powoduje, że w tej strukturze zajmuje bardzo wysoką pozycję. Administracja rządowa ma charakter zhierarchizowany, a Prezes KRUS jako organ tej administracji podlega ministrowi właściwemu do spraw rozwoju wsi.

Właściwość ministra kierującego działem administracji rządowej – rozwój wsi obejmuje sprawy: 1) kształtowania ustroju rolnego państwa; 2) ochrony gruntów przeznaczonych na cele rolne; 3) scalania i wymiany gruntów, gleboznawczej klasyfikacji gruntów oraz podziału i rozgraniczenia nieruchomości na obszarze wsi; 4) infrastruktury wsi, w szczególności: a) melioracji, w zakresie spraw nieobjętych działem gospodarka wodna, zaopatrzenia wsi i rolnictwa w wodę oraz oczyszczania ścieków i gospodarki odpadami, b) elektryfikacji i gazyfikacji w zakresie spraw nieobjętych działem gospodarka oraz telefonizacji wsi w zakresie spraw nieobjętych działem łączność, c) prac urządzeniowo-rolnych na gruntach Skarbu Państwa; 5) rozwoju przedsiębiorczości, w tym w szczególności podnoszenia kwalifikacji zawodowych, wspomagania pozarolniczych form aktywności zawodowej i gospodarczej mieszkańców wsi; 6) ubezpieczenia społecznego rolników. W zakresie ubezpieczenia społecznego rolników minister właściwy do spraw rozwoju wsi współdziała z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego¹³. Minister właściwy do spraw rozwoju wykonuje zadania w ramach szerszej perspektywy niż tylko w zakresie ubezpieczenia społecznego rolników, tego rodzaju działania zostały przypisane w zdecydowanym zakresie Prezesowi KRUS, co wprost wynika z przepisów u.u.s.r., które przewidują, że tego rodzaju ubezpieczenie realizuje KRUS, którym kieruje właśnie Prezes. Podległość Prezesa KRUS ministrowi właściwemu do spraw rozwoju wsi powoduje jednak, że podejmując działania w sferze ubezpieczenia społecznego rolników, jako jednego z obszarów bezpieczeństwa społecznego, musi się on liczyć ze stanowiskiem ministra, co wymusza instytucja podległości.

Szczególne kompetencje Prezesa KRUS, za pośrednictwem których władczo kształtuje status prawny podmiotów zewnętrznych, dotyczą wydawania decyzji administracyjnych. Nie są to jednak kompetencje wyłączne, zatem Prezes KRUS może je delegować na inne osoby. Nie sposób by centralny organ rządowy właściwy w sprawach ubezpieczenia społecznego rolników sam był w stanie wydawać wszystkie decyzje, które przypisane są do jego właściwości, zatem możliwość delegowania takich kompetencji jest jak najbardziej słuszna, a wręcz konieczna.

¹³ Art. 23 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 762 ze zm.).

Ubezpieczenie społeczne rolników jest realizowane przez odrębny organ rentowy. Odrębność tego ubezpieczenia polega m.in. na tym, że organem wydającym wszystkie decyzje dotyczące ubezpieczenia jest Prezes KRUS, a nie Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, gdy Prezes ZUS wydaje tylko decyzje przyznające świadczenia wyjątkowe¹⁴.

Mniejszą rolę w przestrzeni bezpieczeństwa społecznego, determinowanej przez ubezpieczenie społeczne rolników, odgrywa Rada Ubezpieczenia Społecznego Rolników. Podmiot ten reprezentuje interesy ogółu ubezpieczonych i świadczeniobiorców, dotyczące ubezpieczenia i działalności KRUS. Ma ona jednak, na podstawie art. 69 u.u.s.r., prawo kontrolować oraz oceniać działalność KRUS, a w tym celu Rada Ubezpieczenia Społecznego Rolników może żądać od Prezesa KRUS informacji i wyjaśnień oraz udostępnienia dokumentów. Prezes KRUS jest zobowiązany ustosunkować się do wniosków pokontrolnych oraz innych postulatów tej rady dotyczących działalności KRUS w terminie 14 dni. Na Prezesa KRUS nałożony został zatem stosowny obowiązek informacyjny.

BIBLIOGRAFIA:

1. Bożek M., Karpiuk M., Kostrubiec J., *Zasady ustroju politycznego państwa*, Poznań 2012.
2. Czuryk M., Dunaj K., Karpiuk M., Prokop K., *Bezpieczeństwo państwa. Zagadnienia prawne i administracyjne*, Olszyn 2016.
3. Czuryk M., *Prawne podstawy bezpieczeństwa narodowego*, (w:) J. Pawłowski (red.), *Podstawy bezpieczeństwa współczesnego państwa (podmiotu). Implikacje*, Warszawa 2015.
4. Czuryk M., *Właściwość Rady Ministrów oraz Prezesa Rady Ministrów w zakresie obronności, bezpieczeństwa i porządku publicznego*, (w:) M. Karpiuk (red.), *System Bezpieczeństwa Narodowego*, t. III, Olsztyn 2017.
5. Haczkowska M. (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, LEX 2014.
6. Hadzik A., *Straż Graniczna – misja dla bezpieczeństwa*, (w:) S. Mazur, M. Ostrowska, M. Zawartka (red.), *Rola i zadania instytucji bezpieczeństwa wewnętrznego*, Katowice 2016.
7. Jagielski J., *Obywatelstwo polskie. Komentarz do ustawy*, LEX 2016.
8. Jankowska K., Jędrasik-Jankowska I., *Komentarz do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników*, (w:) *Prawo do emerytury. Komentarz do ustaw z orzecznictwem*, LEX 2011.
9. Karpiuk M., *Bezpieczeństwo jako instytucja konstytucyjna. Zarys problematyki*, (w:) W. Gizicki (red.), *Wybrane problemy bezpieczeństwa globalnego po zimnej wojnie*, Lublin 2015.
10. Karpiuk M., *Konstytucyjna właściwość Sejmu w zakresie bezpieczeństwa państwa*, „*Studia Iuridica Lublinensia*” 2017, Nr 4.
11. Karpiuk M., *Miejsce samorządu terytorialnego w przestrzeni bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2014.
12. Karpiuk M., *Ograniczenie wolności uzewnętrzniania wyznania ze względu na bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny*, „*Przegląd Prawa Wyznaniowego*” 2017, t. 9.
13. Karpiuk M., *Prawne podstawy bezpieczeństwa*, (w:) A. Żukowski, M. Hartliński, W.T. Modzelewski, J. Więclawski (red.), *Podstawowe kategorie bezpieczeństwa narodowego*, Olsztyn 2015.
14. Karpiuk M., Prokop K., Sobczyk P., *Ograniczenie korzystania z wolności i praw człowieka i obywatela ze względu na bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny*, Siedlce 2017.
15. Karpiuk M., Szczęch N., *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe*, (w:) M. Karpiuk (red.), *System Bezpieczeństwa Narodowego*, t. I, Olszyn 2017.

¹⁴ K. Jankowska, I. Jędrasik-Jankowska, *Komentarz do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników*, (w:) *Prawo do emerytury. Komentarz do ustaw z orzecznictwem*, LEX 2011.

16. Karpiuk M., *Wolność sumienia i wyznania a przestępstwa przeciwko tym wolnościom*, (w:) J. Nikołajew, P. Sobczyk, K. Walczuk (red.), *Wolność sumienia i religii a bezpieczeństwo i porządek publiczny*, Warszawa 2017.
17. Karpiuk M., *Zadania i kompetencje zespolonej administracji rządowej w sferze bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Aspekty materialne i formalne*, Warszawa 2013.
18. Kitler W., *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania. System*, Warszawa 2011.
19. Kitler W., Czuryk M., Karpiuk M. (red.), *Aspekty prawne bezpieczeństwa narodowego RP. Część ogólna*, Warszawa 2013.